

•เขียนโดย manager•

•วันอาทิตย์ที่ 01 มิถุนายน 2014 เวลา 11:12 น. - •แก้ไขล่าสุด •วันอาทิตย์ที่ 01 มิถุนายน 2014 เวลา 11:38 น. •

เมืองล่องจากจดหมายเหตุ (ต่อ)

ในระหว่างเรื่องราวยังไม่ได้ตัดสินใจเด็ดขาด จึงให้เมืองล่องขึ้นตรงต่อข้าหลวงสามหัวเมืองก่อน(อยู่มาจนถึงข้าหลวงห้าหัวเมือง) และห้ามเจ้านครลำปาง เจ้านายบุตรหลาน และพระยาท้าวแสนเมืองนครลำปางเข้าไปเกี่ยวข้องกับทุกๆ ประการกับเมืองล่อง สรุปเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งเมืองล่องฟ้องเรื่องนครลำปาง และทางนครลำปางฟ้องเรื่องเมืองล่อง

๑. เรื่องที่เจ้าพรหมภักษ์ธาดาอนุญาตให้ พม่า เจริญ และ ทองชู เข้ามาทำป่าไม้ในเมืองล่อง ก็ไม่แจ้งให้เจ้าเมืองล่องทราบ คนเหล่านี้ก็เข้าไปตัดฟันไม้ในเมืองล่องตามชอบใจ และเงินค่าต่อไม้ก็ไม่เสียให้เจ้าเมืองล่องและแสนท้าว เมื่อเจ้าเมืองล่องให้แสนท้าวไปห้ามปราม ก็บอกว่าเจ้านครลำปางอนุญาตถ้าเจ้าเมืองล่องไม่ให้ทำก็จะทำนั้น เรื่องคือ พระยาไชยสงคราม ออกหนังสือให้ชายี่ เจริญตัดฟันไม้ขอนสักในป่าห้วยแม่ลาน ห้วยแม่แก และพระยาคันธรส ออกหนังสือให้นายร้อยสุวรรณะ เจริญตัดฟันไม้ในป่าห้วยแม่สัง แม่สูง นาปูน(นาพูน) แล้วไม่ได้แจ้งให้เจ้านครลำปางทราบมาทราบเมื่อได้รับศุภอักษรแจ้งเรื่องทางเมืองล่องกล่าวโทษขึ้นมา เหตุการณ์ในครั้งนี้เจ้านครลำปางไม่รู้จะแก้ปัญหายังไง จึงมีหนังสือถึงพระเจ้านครเชียงใหม่(พระเจ้าอินทวิชยานนท์)ผู้เป็นหลาน และเปรียบเทียบเหตุการณ์ครั้งนี้ว่า “เหมือนจักจุ้บจะรักษาเองไม่ได้” กับ “ศุกรกลืนกลบล้องค่างคองคราง” ดังนั้นพระเจ้านครเชียงใหม่จึงปรึกษากับพระยาราชสัมภารากร ข้าหลวงสามหัวเมือง สุดท้ายก็ยึดสัญญาที่ให้ทำไม่วางขายให้หลบหนีไป

๒. เรื่องไม่จ่ายค่าจ้างเมื่อนายหนานขัติยะไปฟ้องเจ้านครลำปางก็ไม่ว่าประการใดและคนในเมืองนครไปกดขี่ข่มเหงคนในเมืองล่อง เจ้านครลำปางแจ้งว่าเมื่อได้ทราบเรื่องร้องทุกข์จากเมืองล่องก็ได้เรียกพระยาไชยสงครามมาถาม เมื่อพระยาไชยสงครามยอมรับก็ได้จำตรวนกักขังไว้ (สังเกตได้ว่าเดิมเมื่อนายหนานขัติยะฟ้องไม่กระทำการใดๆ พึ่งมาลงโทษเมื่อมีเรื่องใหญ่ขึ้น ซึ่งโทษของพระยาไชยสงครามเจ้านครลำปางเคยสั่งประหารชีวิตมา ๓ ครั้งแล้ว แต่ก็รอดมาได้เพราะอย่างไรก็เป็นบุตรของตน) แล้วเจ้านครลำปางก็แต่งตั้งพระยาราชสัมภารากรไปให้นายหนานขัติยะกับนางแต่นายหนานขัติยะไม่อยู่(ลงมาฟ้องที่กรุงเทพฯ) จึงฝากเงินไว้กับท้าวขุนเมืองล่อง ส่วนเรื่องของน้อยวงศ์ คนในเมืองนครลำปางออกไปกดขี่ข่มเหงแย่งชิงเอาเปิดไถ่พวกท้าวขุนเมืองล่อง เจ้านครลำปางได้ให้ท้าวพระยาไปจับมาถามเมื่อรับเป็นสัจจะจริงว่าทำ เจ้านครลำปางจึงสั่งให้เอาไปตัดศีรษะ

๓. ส่วนเมืองนครลำปางก็ฟ้องเมืองล่องว่า แสนหลวงเจ้าเมืองล่องไม่มาถือน้ำพระพิพัฒน์สัจจาที่เมืองนครลำปาง เมืองล่องปฏิบัติอย่างเป็นเมืองเอก และแต่งตั้งแสนท้าวในเมืองล่องตามอำเภอใจ

•เขียนโดย manager•

•วัน•อาทิตย์•ที่ 01 •มิถุนายน• 2014 เวลา 11:12 น. • - •แก้ไขล่าสุด• •วัน•อาทิตย์•ที่ 01 •มิถุนายน• 2014 เวลา 11:38 น. •

ซึ่งเหตุการณ์ในครั้งนี้เมื่อมีเรื่องวิวาทกัน ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๔๒๖ เจ้าเมืองลองก็ไม่ไปถือน้ำพระพิพัฒน์สัจจาที่เมืองนครลำปาง

เนื่องจากกลัวเจ้านครลำปางและเจ้านายบุตรหลาน และอ้างว่ารัชกาลที่ ๕ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เมืองลองขึ้นกับข้าหลวงสามหัวเมือง ณ

เมืองนครเชียงใหม่ก่อนที่จะตัดสินเรื่องราวให้เด็ดขาดจึงไม่ไปถือน้ำที่นครลำปาง จนกระทั่งปี พ.ศ.๒๔๓๑ เมื่อทราบเรื่องถึงข้าหลวงเมืองนครเชียงใหม่

พระยาเพชรพิชัยจึงมีหนังสือมาหาตัวเจ้าเมืองลองให้ไปถือน้ำที่เมืองนครเชียงใหม่ แต่แสนหลวงเจ้าเมืองลองก็อ้างว่าชรามากแล้ว

และอ้างว่าพระยามนตรีสุริยวงศ์อนุญาตให้ถือน้ำพระพิพัฒน์สัจจาที่เมืองลองได้

ดังนั้นจึงแต่งตั้งให้นายหนานขัติยะและแสนท้าวเมืองลองไปรับน้ำพระพิพัฒน์สัจจามาถือน้ำที่เมืองลอง (วัดหลวงร่องอ้อ หรือวัดพระธาตุศรีดอนคำปัจจุบัน)

พร้อมกับแสนท้าวเมืองลองทุกปี ปีละ ๒ ครั้ง

โดยเจ้านครลำปางรายงานรายชื่อแสนท้าวเมืองลองที่ไม่ไปถือน้ำพระพิพัฒน์สัจจา ณ อุโบสถวัดหลวงเมืองนครลำปาง (วัดบุญวาทย์ในปัจจุบัน) ในปี พ.ศ.๒๔๓๒ ดังนี้คือ

(๑) แสนหลวงเจ้าเมืองลอง

(๒) แสนหลวงธานี

(๓) แสนเมืองขึ้น

(๔) แสนเขื่อนแก้ว

(๕) แสนอินทะ

(๖) แสนเขื่อนคำ

(๗) แสนเมืองคำ

(๘) หมื่นพองคำ

•เขียนโดย manager•

•วัน•อาทิตย์•ที่ 01 •มิถุนายน• 2014 เวลา 11:12 น. • - •แก้ไขล่าสุด• •วัน•อาทิตย์•ที่ 01 •มิถุนายน• 2014 เวลา 11:38 น. •

(๙) แสนคำเมืองมูล

(๑๐) หมื่นพลหาร

(๑๑) หมื่นต่างใจ

แต่เจ้าเมืองต้า (สันนิษฐานว่าตรงกับสมัยแสนประจัญ เป็นเจ้าเมืองต้า)ได้ไปร่วมถือน้ำที่นครลำปางครั้งนี้ด้วย
เนื่องจากเมืองต้าเป็นเมืองเล็กถ้าเมืองล่องว่าอย่างไรเมืองต้าก็ว่าตาม แต่ก็จะไม่ให้ขัดแย้งกับเมืองนครลำปางเหมือนกัน

ส่วนต้นเหตุสำคัญของเรื่องนี้ทำให้ราษฎรในเมืองล่องและเมืองต้าเดือดร้อนคือการเก็บภาษี ๑๒ สิ่ง ซึ่งเจ้าเมืองล่องถือว่าไม่เคยมีธรรมเนียมในเมืองล่องและเมืองต้า แต่ก๊อกล้อญาจึงให้เก็บเงินเรือนละ ๒ หวัน ๑ เฟื้อง จนราษฎรเดือดร้อนจะอพยพไปอยู่เมืองแพร่เมืองน่าน ส่วนเรื่องอื่นๆ เป็นเรื่องขัดผลประโยชน์กันระหว่างเจ้านครลำปางกับเจ้าเมืองล่องมากกว่า ซึ่งเรื่องการเก็บภาษีนี้นี้ได้บีบให้เจ้าเมืองล่องหาทางที่จะทำให้ราษฎรไม่อพยพจากเมือง และไม่ถูกลดผลประโยชน์จากเจ้านครลำปาง ประกอบกับนายข้า คนบ้านหนองโรง แขวงเมืองสวรรคโลก เข้าทุนทำป่าไม้ล่องไปขายที่กรุงเทพฯ กับนายหนานขัติยะ บุตรเจ้าเมืองล่องอยู่เป็นประจำ อีกทั้งนายข้าอ้างว่าเป็นคนของหม่อมเจ้าอภัยการ และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยาบวรวิภาคย์ จึงเป็นผู้นำแสนหลวงเจ้าเมืองล่องลงไปถวายเรื่องและขอขึ้นตรงกับกรุงเทพฯ โดยเมืองล่องได้ทำบัญชีจำนวนหลังคาเรือนเมืองล่องและเมืองต้าที่เป็นเมืองขึ้นไปถวายด้วย คือ เมืองล่องมีบ้านลาว ๑,๕๐๐ หลังคาเรือน บ้านยาง ๑,๕๐๐ หลังคาเรือน รวมเป็น ๓,๐๐๐ หลังคาเรือน เมืองต้า มีบ้านลาว ๕๐๐ หลังคาเรือน บ้านเงี้ยว ๕๐ หลังคาเรือน รวมทั้งเมืองล่องและเมืองต้าที่จะขอขึ้นกรุงเทพฯ จำนวน ๓,๕๕๐ หลังคาเรือน

และในปี พ.ศ.๒๔๒๖ นี้แสนหลวงเจ้าเมืองล่องจะนำไม้ขอนสักยาว ๘ วา ใหญ่ ๒๒ กาล่งลงไปถวาย ซึ่งรัชกาลที่ ๕ ทรงโปรดมากเพราะเป็นของแปลกประหลาดและหาได้ยาก จึงให้จัดส่งลงไปกรุงเทพฯ ภายในเดือน ๗ เดือน ๘ เพื่อที่ “แสนหลวงเจ้าเมืองล่อง แลบุตรหลานก็จะได้มีชื่อเสียงปรากฏต่อไป” ดังนั้นจึงให้นายข้า ขุนราชอาณา และนายขึ้น(บุตรนายข้า) ขึ้นมาล่องไม้ลงไปถวาย ซึ่งประจวบเหมาะกับทางเจ้านครลำปางจะจับนายข้า เนื่องจากเจ้านครลำปางและเจ้านายรู้กันดีว่านายข้าเป็นตัวการพาเจ้าเมืองล่องลงไปฟ้องที่กรุงเทพฯ พอนายข้าและพวกมาพักที่บ้านหนองอ(ร่องอ หรือห้วยอ้อในปัจจุบัน) เรือนเจ้าเมืองล่อง เจ้านครลำปางจึงให้แสนเมืองคำ และไพร่ ๓๐ กว่าคนมาจับตัวไปนครลำปาง โดยตอนแรกจะทำโทษว่าเข้ามาขโมยไม้ในเมืองล่อง แต่เมื่อนายข้าขึ้นมาถึงเมืองล่องได้บังคับให้แสนท้าวในเมืองล่องที่เป็นข้าเจ้าเมืองล่องล่องไม้ไป แต่แสนท้าวในเมืองล่องบอกว่าเป็นข้าเมืองนคร ดังนั้นนายข้าจึงเสียนแสนสุทธะและอ้ายปก บุตรชาย ท้าวพระยาจึงใช้เป็นเหตุจับตัวไปแทน เดิมเจ้านครจะฆ่าทั้ง ๓ คนเมื่อเจ้าเมืองล่องขึ้นมาถึงเมืองก็จะฆ่าทั้งคนไทยและคนลาว แต่พระพรหมบริรักษ์ได้ขอรวไว้ก่อนและประกอบกับมีศุภอักษรขึ้นมาไม่ให้กดขี่คุมเหงแสนหลวงเจ้าเมืองและแสนท้าวในเมืองล่อง จึงไม่ได้เกิดเหตุการณ์ขึ้น

ทั้งในเมืองล่องและเมืองนครลำปางในขณะนั้นก็มีการแบ่งเป็น ๒ พรรค ๒ ฝ่าย ทางเมืองนครลำปางก็แบ่งเป็นฝ่ายเจ้าพรหมสิทธิพิงษ์ธาดา เจ้าราชวงศ์ เจ้าสุริยางจวาง พระยาวังซ้าย กับฝ่ายเจ้าอุปราชา กับเจ้าราชสัมพันธ์วงษ์ (ต่อมาคือเจ้านรนนท์ไชยขวลิต)

•เขียนโดย manager•

•วันอาทิตย์•ที่ 01 •มิถุนายน• 2014 เวลา 11:12 น. • - •ใกล้สุด• •วันอาทิตย์•ที่ 01 •มิถุนายน• 2014 เวลา 11:38 น. •

ส่วนในเมืองลองก็เป็นฝ่ายแสนหลงเจ้าเมืองลอง แสนอินทจักร แสนอำนาจ แสนบอ ฯลฯ ซึ่งฝ่ายนี้จะยกเมืองลองไปขึ้นกับกรุงเทพฯ

ส่วนอีกฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยยังคงขึ้นเมืองนครลำปางคือ แสนหลวงธานี แสนเชื่อนแก้ว และท้าวอุตมะ เรื่องนี้ก็สร้างความไม่พอใจให้กับเจ้าเมืองลอง ดังนั้นในปี พ.ศ.๒๔๓๓ กรมการเมืองลองจึงให้แสนท้าวเกณฑ์ไพร่ไปจับคนร้าย และบอกว่าถ้าใครไปไม่ได้ก็ให้รออยู่ ดังนั้นพวกแสนหลวงธานีจึงไม่ไป

ต่อมาในภายหลังเจ้าเมืองลองและกรมการกลับบอกว่าพวกแสนหลวงธานีคือดั่งซัดซัน จึงสั่งจับเป็นให้ได้ว่าไม่ได้ก็จับตายจนต้องหนีไปหาเจ้านครลำปาง

การตัดสินใจที่ศาลต่างประเทศ เมืองนครเชียงใหม่ยึดเยื้อมาหลายปี โดยผู้ที่ต้องขึ้นศาลบางคนก็ถึงแก่กรรมไปบ้าง ฝ่ายเมืองลองมีนายหนานชิตยะเป็นโจทก์ ส่วนฝ่ายนครลำปางได้แต่งทนายมาต่างตัว คือ

เจ้าพรหมพิพงษ์ธาดา เจ้านครลำปาง ให้นายน้อยมหาอิน เป็นทนายต่างตัว

พระยาไชยสงครามป่วย ให้นายยศ นายกลิ้ง มาต่างตัว

เจ้าบุรีรัตน์ถึงแก่กรรม เมื่อเดือน ๕ เหนือ ปี พ.ศ.๒๔๒๖ ให้แสนเมืองคำ เป็นทนายต่างตัว

เจ้าราชบุตร ให้ท้าวคำฟู เป็นทนายต่างตัว

ตัดสินเรื่องราวความอริวิวาท

เป็นที่แน่ชัดอยู่แล้วว่าทางสยามต้องการประนีประนอมไม่ยากให้ขัดแย้งกัน และต้องไม่ให้ขัดแย้งกับพระเจ้าอินทวิชยานนท์ พระเจ้านครเชียงใหม่ เจ้าพรหมพิพงษ์ธาดา เจ้านครลำปาง และเจ้าเหมพิณรุฬห์จิตร เจ้านครลำพูน ต่อมาเมื่อพระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าโสณบัณฑิต เสด็จขึ้นมাজัตราซการ ณ เมืองเชียงใหม่ โปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชโองการในข้อที่ ๒๖ ตัดสินเรื่องเมืองลองว่าที่เคยให้เมืองลองขึ้นกับข้าหลวงเมืองเชียงใหม่ นั้น เจ้านครลำปางมีศุภอักษรลุแก่โทษยอมรับผิด และพระเจ้านครเชียงใหม่ เจ้านครลำพูน มีศุภอักษรรับประกันมั่นคงว่าเมืองนครลำปางจะไม่คุมเหงเมืองลองต่อไป จึงโปรดเกล้าฯ ให้เมืองลองคงขึ้นเมืองนครลำปางต่อไปตามเดิม โดยให้ว่ากล่าวกันเป็นขั้นตอนคือ

หากเมืองลองมีเรื่องราวอะไร ให้ยื่นต่อเจ้านครลำปาง เมื่อเจ้านครลำปาง เจ้านาย

พระยาท้าวแสนเมืองนครลำปางตัดสินไม่ยุติธรรมก็ให้ยื่นต่อพระเจ้านครเชียงใหม่และเจ้านครลำพูน ถ้าหากชำระว่ากล่าวไม่ตกลงกัน

ก็ให้ทำเรื่องราวไปร้องต่อข้าหลวง ณ เมืองนครเชียงใหม่

•เขียนโดย manager•

•วันอาทิตย์•ที่ 01 •มิถุนายน• 2014 เวลา 11:12 น. • - •แก้ไขล่าสุด• •วันอาทิตย์•ที่ 01 •มิถุนายน• 2014 เวลา 11:38 น. •

แต่แสนหลวงเจ้าเมืองลองไม่ยอมโดยให้เหตุผลว่า ที่พระยาเพชรพิชัยมีหนังสือให้เมืองลองขึ้นเมืองนครลำปางตามเดิมนั้น

แสนหลวงและกรรมการเมืองลองปรึกษาพร้อมกันว่าไม่ยอม เพราะเป็นที่เดือดร้อนมาก และไม่ถูกกับสุ่อักษรและทองคำที่มีมาแต่ก่อน

และสันนิษฐานว่าแสนหลวงเจ้าเมืองลองก็ชรามากแล้ว(ปีพ.ศ.๒๔๓๓ อายุ ๗๘ ปี)

กลัวว่าเจ้านครลำปางจะไม่รับรองแต่งตั้งนายหนานขัติยะบุตรตนเองเป็นเจ้าเมืองลอง เนื่องจากมีเรื่องวิวาทกันมานานหลายปี ดังนั้นในต้นปี พ.ศ.๒๔๓๓

แสนหลวงเจ้าเมืองลอง จึงให้นายหนานคันธิยะ กับแสนไชยมงคล แสนบ่อ แสนอำนาจ

ลงมาฟ้องร้องเรื่องมีศตอร์หุ่ยให้สำงหนุมมาตีตราไม่ให้เคลื่อนย้ายไม้ที่เกณฑ์เมืองลองไว้ ๕๐ ต้นลงมาถวาย และพร้อมกันนั้นก็ได้นำเงินจำนวน ๕ ชั่งแทนเหล็กหนัก

๔๐ หาบ นอชู่ ๑ นอ ศิลาประหลาดรูปเหมือนศร ๑ ชื่นลงไปถวาย พร้อมกับขอให้แต่งตั้งนายหนานคันธิยะเป็นเจ้าเมืองลองแทน (แต่ไม่ปรากฏว่าแต่งตั้งแต่อย่างใด

แต่ในปลายปีพ.ศ.๒๔๓๓ นายหนานคันธิยะ ได้เป็นแสนหลวงคันธิยะแล้ว สันนิษฐานว่าเจ้าเมืองลองเป็นผู้แต่งตั้งเอง เพราะภายหลังมีหลักฐานว่ารัชกาลที่ ๕

ยังไม่ได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง) ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๓๓ เจ้าเมืองลองจึงให้ แสนหลวงคันธิยะ แสนอำนาจ แสนอินทจักร แสนบ่อ ท้าวจัน หมื่นกลางสาร

หมื่นคันทสิมา กับไพร่ ๒๔ คน ลงไปกรุงเทพฯ อีกครั้ง โดยนำเอาของลงไปทูลถวายด้วยดังนี้

ไม้ขนสัก ยาว ๑๑ วา ใหญ่ ๖ กำ จำนวน ๑ ต้น

ไม้ขนสัก ยาว ๑๑ วา ใหญ่ ๑๑ กำ จำนวน ๑ ต้น

นอรรมาต ๒ ศีรษะ

งา ๑ กิ่ง

เขากวาง ๑ ศีรษะ มียอด ๖ ยอด

เงินค่าต่อไม้ขนเจ้า ๑๐ ชั่ง

ภูเดช แสนสา

•เขียนโดย manager•

•วันอาทิตย์ที่ 01 มิถุนายน 2014 เวลา 11:12 น. - •แก้ไขล่าสุด •วันอาทิตย์ที่ 01 มิถุนายน 2014 เวลา 11:38 น. •

